Bun de imprimat.
XLIX. évf. Cluj, 1939. március. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Benczédi Gergely.
1839 III. 29 — 1906 XII. 13.

Library of the
UNITARIAN SCHOOL
FOR THE MINISTRY
Berkeley

621. Unitarian Theological School

Benczédi Gergely.

Születésének 100-ik évfordulójára.

Ez évi március hó 29-én 100 éve lesz, hogy Benczédi Gergely, a kolozsvári kollégium tanára, később 10 évig igazgatója, majd az egyház pénztárnoka, az Augusztinovics-féle jószágkezelőség egyik tagja, Udvarhelyszéken, Felsőbenczédben született. Egy hosszú élet fáradhatatlan szorgalmu munkásságával, jellemes, mindig a közjót célzó, megközelíthetetlen becsületességével, a közvagyont érinthetetlen szentségnek tartó feddhetetlen jellemével kiérdemelte azt, hogy ez évfordulónál kegyeletes érzelmekkel egy pillanatra megálljunk és — emlékezzünk. Erre az emlékezésre nem az ő lelkének van szüksége, hanem nekünk, akik az élet áldatlan kenyérharcaiban sokszor megingunk s el-eltántorodunk a tiszta jellemnek és erkölcsnek ama nyílegyenes vonalától, amely az ő közéletének legfőbb irányítója s minden tettének sugallója volt.

Benczédi a falusi iskolát szülőfalujában vágezte, 1851 szeptemberében az előkészítő osztályba Székelykeresztúrra ment. De itt kedvetlen tapasztalatokat szerezhetett, mert a következő ősszel Toroczkóra ment, ahol Győrfi József lelkiismeretesen és igazi buzgósággal tanított. Meg is jegyzi önéletrajzában: egy iskolának sem kivánhatok jobb tanítót. Érdekesen írja le itteni tanulását. A városi (!) gyermekeket a rektor kiosztotta nekik, mint tanítványokat. A kosztos tanítványnak reggel 8 órakor hoztak egy porzsoló ételt s mikor a gyermek jól lakott, a maradékot odaadta tanítójának. Délben küldtek a tanítónak egy darab kenyeret és szalonnát vagy kolbászt. A vacsora pedig úgy került ki, hogy a tanulók a várost egymásközt felosztották 4—5 részre s esti templomozás után hármasával-négyesével elindultak kántálni. Bementek egy házhoz s egyik így szólt: egypár vers eléneklésével megtisztelnők, ha meghallgatnák. Ha azt mondták, hogy elfogadják, elénekeltek egy templomi énekverset s erre mindenütt adtak egy darab kenyeret, néhol szalonnát, máshol májost, puliszkát, sőt aszalt vackort is. „E koldulást alig tudtam megszokni", teszi hozzá. Sok szegény székely fiú tanult e nemesszívű nép ily módon való támogatása által s lett hasznos tagja a nemzetnek és egyháznak. Néha azonban éheztek is. E javadalomért kötelességük volt, hogy mindennap kétszer templomba mentek, a templomseprést és harangozást végezték, temetésre jártak. A legelső székely tanulót pater familiasnak hívták, kinek zsarnoki korlátlan hatalma volt felettük. A tanítás jól folyt, különösen a német nyelvre fordított Győrfi nagy gondot, ami érthető is. Hiszen 1852—56-ot írtak. Németül kellett beszélniök, mert plága járt s akinél déli 12 órakor találták, 3 korbácsütést kapott. Tavasszal, egész nyáron és ősszel mezei dologra jártak s ezért pénzt kaptak. Szombaton a mészárszékből ingyen kaptak annyi font húst, ahány marhát ütöttek; elvitték valamelyik gazdag házhoz, ahol vasárnap ebédre megfőzték. Minthogy pedig ezt rendesen egressel főzték, ezt az ételt *semper*-nek (mindig) hívták. Az utolsó évben paterfamilias volt s Tordán és Verespatakon legációban akkori helyzetében sok pénzt kapott.

1856 őszén Tordára ment, hol tanítványai voltak Kövendi Gál Jenő és Szindi Nagy Albert. 1859 augusztus végén Kolozsvárra ment, ahol „úrilag ment dolga", mert kosztos tanítványokat (a Zathureczky-fiuk) kapott, kikkel Lőrinczi Mihálynál kosztozott, ahova jártak Brassai, Pap Mózes, Kagerbauer és Gyergyai Ferenc. „Szerencsém meg lett alapítva, — mondja — mert jó koszt mellett jól tanultam. Jeles emberek társaságában forogtam, mert ebédnél és vacsoránál mindig érdekes eszmecserék folytak." Érettségi után orvosi pályára akart menni, de atyja semmi segedelmét nem ígérvén, 1862 őszén teológus lett. 1863 szeptemberében megválasztották külföldi akadémiára s Uzoni Gáborral együtt hozzáfogott az angol nyelv tanulásához. 1864 tavaszán indult Göttingába, hol félévet töltvén, átment Londonba s itt hallgatott 1866 őszéig természetrajzi és természettani előadásokat. A szünidőket múzeumok és gyűjtemények tanulmányozásával töltötte, nyáron pedig nagy kirándulásokat tett. Londoni időzése alatt a 48-as szabadságharc sok menekültjével ismerkedett meg. Így Kmetty tábornokkal, Rónay Jácinttal, ki később Rudolf trónörökös magyar történelemtanára lett, Somogyival, ki az 1849. évi országgyülés jegyzője volt, Loránd János volt tüzérkapitánnyal és Vukovich Sebővel, kivel mindig egy utcában laktak s hetenként néha háromszor is nála töltötte az estét. Szegényes viszonyok között élt s mikor szállást változtatott, ketten hordották bútorait az új szállására. „Midőn a divánt vittük az utcán végig, ő egyik, én a másik végét fogva, fejemet elfordítottam, hogy ne lássa amiatti könnyezésemet, hogy Magyarország egykori igazságügyminisztere mire szorult."

1866 szeptember 10-én érkezett haza Kolozsvárra. Az 1866. júliusi Főtanács a kolozsvári jogakadémiára átment Berde Áron helyébe tanárnak választván, tanítani kezdette a fizikát, vegytant, állat- és növénytant. 1867 őszétől 10 évig igazgató volt 2—2 évenként újra választva. Ez időből legyen szabad egy őt hiven jellemző apróságot elbeszélnem, melynek leírásáért dr. Gyalui Farkas úrnak, a kolozsvári tudomány-egyetem nyug. könyvtárigazgatójának e helyen is szíves köszönetet mondok. 1876—77. isk. évben második gimnázista volt. Priváttanítója Kovács Lajos VIII. osztályos diák, ki jó fizetést kapott, gyakran ebédet, vacsorát, sőt ajándékokat is. Nyári vakációra Kolozsvárt maradt s azt tanácsolta szülőinek, — talán azért, hogy jövedelmét nyáron is megtartsa, — hogy földrajzból gyenge lévén, ne álljon vizsgára. Hiába erősítette, hogy földrajzból nem áll osszúl, szülői beleegyeztek. Sokat töprengett, hogy mitévő legyen, semmi sem jutott eszébe. Nehány nap mulva a vizsgák után a magánvizsgák folytak, ő ott ácsorgott a folyóson, mikor jő a „szigorú" igazgató s őt egy plajbászért küldi a papírkereskedésbe. Elsietett s rögtön megvillant az eszében, hogy most letehetné a II. gimn. tárgyaiból a vizsgát. Mikor a ceruzát átadta neki, nagy remegés között elmondotta, hogy beteg volt és szeretné, ha most vizsgázhatnék. A „szigorú" igazgató, kinek a kezét és szivét nem kötötték még a bürokrácia előírásai, teljesítette kérését, a kis nebuló sikeresen letette a vizsgát, megszabadult az egész nyáron át tartó „drukk" terhétől s nagy boldogan vitte haza édes

anyjának a bizonyítványát. „Soha egyetlen dolgommal, sem sikeremmel úgy meg nem voltam elégedve, mint e gyerekkori győzelmemmel... Most születése százéves fordulóján mély tisztelettel és hálával köszönöm meg újból Benczédi Gergelynek páratlan, patriárkális jóságát és bölcsességét, mely nekem igazságot szerzett, anyámnak pedig boldog örömöt."

Kicsi jelentéktelen dolog, de híven jellemzi a „szigorú" hírben állt igazgatót, aki azt tartotta, hogy nem a tanulók rémítésére, hanem ügyeik emberséges igazítására áll helyén. 10 évi igazgatósága alatt a tanárok száma jelentékenyen meggyarapodott, több új tantárgy vétetett be a tanulmányi tervbe a haladó kor szellemében, az igazgatás rendszerébe több újítást hozott be, rendszeressé tette a nyilvántartást, megindította az iskolai évi jelentések közzétételét a Keresztény Magvető hasábjain. Mindezek részletesebb fejtegetését azonban itt mellőznöm kell. A tanári kar és tanterv jegyzőkönyvét így zárja le: „Miután az igazgatóságot 1867 szept. 1-től 1877 szept. 3-ig és így 10 évig sok bajjal és kellemetlenséggel, de jó kedvvel vittem az utóbbi időkig s többé hajlandó nem voltam, a Főtanács szept. 3-án megválasztotta Kovács János urat, kinek e hivatalt át is adtam."

1882 szeptemberében a Főtanács megválasztotta a státus pénztárnokának. A pénztárnoki állás általában nem nagyon rokonszenves, különösen akkor nem, mikor a pénztár nem képes az igények folytonos növekedését kielégíteni. Már pedig az unitárius egyházban az idők folyamán majdnem állandóan ez volt az eset. De Benczédi törhetetlen határozottsággal tartotta az egyensúlyt. A pénztárkezelés rendje más volt, mint ma. Horváth Ferenc életrajzában „legéletbevágóbb törvényeink egyikének" mondja a főgondnok 1797. évi azon inditványát, hogy a Főtanács ne lépjék „közönségünk kevés kasszája apadására vezető újításra." Nincs talán egyetlen törvénye is egyházunknak, melyet oly szentül megtartani igyekeztek volna elődeink, mint ezt, melyet méltó lenne ezután is minden új egyházi tanácsos előtt felolvasni. Berdével való sűrű hivatalos- és magánérintkezése, szinte azt mondhatnók: barátsága csak erősítette és elmélyítette lelkének azt az adottságát, hogy a közvagyon szent és érinthetetlen s meg kell becsülni azt nem önmagáért, nem mimagunkért, hanem a közjóért. Berdéről írt könyvének legszebb lapjai azok, melyeken azt a bepillantást rajzolja meg az író, melyet egy-egy alkalommal Berde lelkébe vethetett. Lelki adottságának egyik feltűnő sajátsága volt az, hogy került minden nyilvános ünnepeltetést és tömjénezést. Mikor 1902-ben megtudtuk, hogy nyugalomba akar vonulni a tanári pályáról, egy ünnepély keretében akartuk méltatni hosszú, érdemes működését. Határozottan tiltakozott ellene. Hiába volt minden kérésünk, megmaradt szilárdan elhatározása mellett. Sőt kijelentette, hogy a tiszteletére rendezendő bucsúestélyen nem fog megjelenni.

Szólnom kellene még nagyon értékes levéltári kutatásairól és közleményeiről, melyekkel egyházunk multjának nem egy homályos részletébe világított bele. Azok közé tartozott, akik mint Kénosi Tősér, Kozma Gergely, Jakab Elek, Kelemen Lajos stb. szenvedéllyel ásták

bele magukat a levéltár sötét titkaiba s csak sajnálni lehet, hogy állandóan nagy elfoglaltatása mellett nem jutott még több ideje kutatásai közzétételére. A kollégium vázlatos története mutatja, hogy milyen alapos kutatásokat kellett végeznie.

Hadd végezzem e sorokat annak a meleg szeretetnek megemlítésével, mely édes anyjához fűzte. Neki köszönheti, hogy iskolába ment, mert atyja nem akarta taníttatni. Ő költötte fel benne a tanulási vágyat. Mikor Toroczkóra indult, utolsó éjszaka édes anyjával aludt, mintha érezte volna, hogy utoljára ölelik meg egymást. Reggel szivére kötötte a jó magaviseletet, szorgalmas tanulást, embermegbecsülést, takarékosságot, szemességet, szolgálatkészséget s ezer csókjával árasztotta el. Többé bem látták egymást, mert a következő novemberben meghalt. Benczédi 32 éves korában könnyezve emlékszik vissza édes anyja halálára s naplójába ezt írja fel: „Mintha édes szavai még most is fülembe csengenének. Volt a tanácsaidnak sikere, drága jó anyám. Neked köszönöm, hogy azzá lettem, ami vagyok. Vajha meghálálhattam volna!"

Én hálásan köszönöm a Gondviselésnek, hogy e nehány sorral áldozhattam feledhetetlen tanárom emlékének. *Dr. Gál Kelemen.*

Az élethez.

Két kézzel szoritom az életet,
Amit lelkem, olykor-olykor megvetett.
Most boldog örömmel, vágyva átölelem,
Ő az én egyetlen, igaz szerelmem.

Nem vet el magától, mert Ő is szeret,
Mindent megtesz értem, mit csak megtehet;
Tövises utaim virággal hinti,
A fájdalmaim balzsam-ir egyhiti.

Ó, szeretlek élet, Te is csak szeress,
Két kezemet fogva, csak vezess.
Hagyd, hogy a jóság utjain mehessek,
Hogy Istenemhez közelebb lehessek. VÁRY MAGDA.

A tetőn.

A tetőn-állok.
Milyen nehéz volt ide jutni!
Hányszor kellett ziháló mellel,
szakadt inakkal, megroggyant lábbal
egy-egy elért sziklacsucsról
ujra a mélybe visszacsuszni!

A tetőn állok.
Látom, mások is igy róják az utat,
Előre lépnek, visszacsusznak,
erős öklök gyönge melleket bezuznak,
nagy markok sokat markolnak,
hosszu ujjak messzire nyulnak
és a leütöttek, mellbevertek,
sáros csizmákkal tiport
álmodó, vágyó, reménykedő,
megváltó kereszteket hordó lelkek
sirnak, sirnak, sirnak.

A lejtőn csatázva tetőre hágni:
nyomorult, eltorzult végzet.
Ide Krisztus kell,
hogy a sujtó öklöt lefogja,
a tipró csizmát felfogja
és a megváltó kereszt alatt siróknak megmutassa,
az ég küszöbe a Golgotha. **Néhai DOBAI ISTVÁN verseiből.**

A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben.

Az unitáriusok értelme szerint.

III-ik közlemény.

4. Ő tanitotta, hogy szeressük az Istent teljes szivünkből, teljes lelkünkből és minden erőnkből. Szeressük felebarátunkat, mint magunkat; szeressük még ellenségeinket is s áldjuk azokat, akik minket átkoznak. Amit akarunk, hogy mások cselekedjenek velünk, mi is azt cselekedjük másokkal; ellenben, amit nem akarunk, hogy mások velünk cselekedjenek, mi se cselekedjük másokkal.

5. Ő tanitotta, hogy a csupa szertartás nem kedves Isten előtt; hogy bűneink bocsánatát nem áldozattal, vagy testünk sanyargatásával lehet megnyerni; elég, ha megjobbulunk s folyvást erényes életet élünk.

6. Ő tanitotta, hogy az Isten lélek, azért lélekben és igazságban kell őt imádnunk. Boldognak mondja a tiszta szivüeket.

7. Ő igérte nekünk, hogyha hiszünk ő benne s igaznak tartjuk tanitásait, és azok szerint cselekszünk, kegyelmet és örök életet nyerünk Istentől.

XIX.

Mondj valamit az Úr Jézus életéről és szent példájáról?

1. Ő tökéletes jó volt, ártatlan és feddhetetlen életü.

2. Ő buzgó, áhitatos volt az Isten házában; igazságszerető polgár honában; tiszta életü a magányban; örömest elmélkedő a természet nagy templomában; szerény és nyájas a társaságban.

3. Ő hiven ragaszkodott családjához és barátaihoz; engedelmes volt édes anyjához s gyöngéden emlékezett róla halálos órájában is.

4. Ő körüljárt hazájában mindenekkel jóltévén: gyógyitván a betegeket, tanitván a tudatlanokat, vigasztalván a nyomorultakat, intvén a bünösöket, kimélvén az erőtleneket.

5. Ő megmosta tanitványainak lábait, hogy ez által alázatosságra inditná őket. Szerette a kis gyermekeket, a kik hozzája gyültek s ölébe vette őket és megáldotta. Sajnálkozott azokon, a kiket más emberek megutáltak és elhagytak.

6. Ő könnyezett meghalt barátja sirjánál; részvevő könnyeket sirt az Olajfák-hegyén, midőn elgondolta szerencsétlen hazája sorsát; s még ellenségeiért is imádkozott a keresztfán.

XX.

Miket szenvedett az Úr Jézus idvezitői szent munkájában?

1. Ő drága életét soha nem kimélte, hanem minden bajt, fáradságot, szegénységet, megvettetést, hálátlanságot, üldöztetést bé-

kével türt és szenvedett, s mindezt nem magáért, hanem az emberek javáért.

2. Ő megtagadta magától egy nyugalmas élet kényelmeit; örömest nélkülözte a testi táplálatot a pusztában, midőn megváltói hivatalára készült; kitette magát a legterhesebb utazásoknak, hogy minél többeknek használhasson.

3. Ő nem kereste a világi hatalmat, dicsőséget, gazdagságot, hogy egyedül Istennek s az igazságnak szolgálhasson; elrejtette magát, midőn a nép királlyá akarta tenni; de bátran dorgálta annak esztelenségeit, büneit; s ámbár előre látta saját erőszakos halálát, még sem rettegett magát feláldozni érettünk, hogy boldogító vallását halálával is megerősitse s ennélfogva azt még hatósabbá és becsesebbé tegye.

XXI.

Mi történt az Úr Jézussal halála után?

1. A keresztfáról levétetvén, eltemettetett s harmad napon, a mint tanitványainak előre megmondotta vala, ismét megjelent az élők közt, vagy: feltámadott.

2. Feltámadása után még negyven napot töltött tanitványai között, hogy őket szent ügyének folytatására készitse: s mindeneket elvégezvén, sokaknak láttára felvitetett mennyekbe.

3. Tiz nappal utóbb betöltvén tanitványainak tett igéretét, midőn a pünkösd ünnepén együtt valának, elküldötte nekik a szent Lelket, az igazság lelkét, mely által felvilágositotta értelmöket s lelkesedést és bátorságot öntött beléjök, hogy hirdetnék az Evangyéliumot az egész világnak.

XXII.

Mi a tanulság az Úr Jézus halálából?

Az, hogy az igazságot mindennél, még életünknél is feljebb kell becsülnünk s szent hitünk, meggyőződésünk mellett semmi áldozattól nem kell rettegnünk.

XXIII.

Mi a tanulság az Úr Jézus feltámadásából?

1. Az, hogy valamint Idvezitőnk életre jött a halálból, ugy mi is portestünk halála után uj életre fogunk ébredni.

2. Azt is megtanulhatjuk az Úr Jézus feltámadásából, hogy valamint az Úr Jézus szent munkája egy kevés ideig elnyomatva lenni látszott, de végre dicsőségesen sikerült: ugy ma is minden jó ügynek, igazságnak előbb vagy később győzedelme lészen, csak el ne csüggedjünk s a lelkes munkában el ne lankadjunk.

Folytatjuk.

Fülöp Mózes
1849—1939.

Az 1932-ik év november havának 6-ik napján nem mindennapi eseménynek volt tanuja Kide erdőkoszoruzta faluja s ennek kies-szép magaslaton fekvő s nem minden történelmi érdekességnélküli temploma az ebben összegyült ünneplő közönséggel. Papkibucsuzási s egyben beköszöntési ünnep volt az, amelynek fényét emelte a püspöknek megjelenése is. Az alkalmi beszédet mondó szónok beszédét az evangéliumnak ezen ismerős szavain épitette föl: „Jó minékünk itt laknunk. Épitsünk három hajlékot! Mózesnek egyet, Ilyésnek egyet s egyet Jézusnak.“ A Mózesnek emelt hajlék az emlékezés hajléka volt, amely egy 60 éves papi müködés emlékeinek és méltatásának volt szentelve. Az pedig, aki a 60 éves papi „munkának terhét“ ezen a napon ünnepélyes formák között letette, a kidei kicsiny unitárius gyülekezetnek az elmult hó 29-én éppen a vasárnap délelőtti harangozás idején örök nyugalomra tért Mózes prófétája: Fülöp Mózes volt. Ő volt az, aki az 1872 évben, a néhai nagynevü költő-püspök: Kriza János rendeletére még mint papnevelő intézeti tanulmányait alig megkezdett ifju elfoglalta ezt az őrhelyet s egészen a jelzett időig hüségesen állotta is az őrséget.

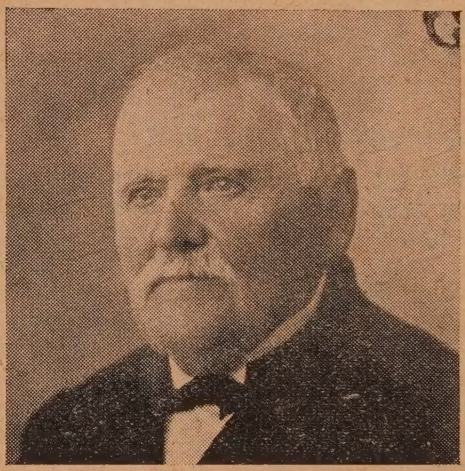

Fülöp Mózes.

Nem minden vonakodás nélkül foglalta el azt annak idején, ami érthető is, ha egyfelől a szükséges előkészület hiányára s másfelől a zavaros helyzetre gondolunk, amely parancsoló szükséggé tette az állás sürgős betöltését.

Volt azután még egy idő nem sokkal azután is, amikor a családjában őt ért sulyos veszteségek kedvetlenitő hatása alatt elkivánkozott onnan s ezen érzését és szándékát a püspöknek be is jelentette. A püspöki biztató és figyelmeztető szóra azonban letett távozási szándékáról és tovább gondozta a kicsiny gyüleke-

zetet, valamint az adott lehetőség határai között a hozzátartozó nagy szórványterületen lakó unitárius hiveket is.

A gyülekezet lélek számban papsága idején különleges helyi okok miatt nem gyarapodott, de apadni sem apadt. Általában papi müködését igy jellemezhetjük: Azokat, akiket az Ur gondjaira bizott, megtartotta, anyagi tekintetben rendezett viszonyokat hagyott a gyülekezetben utódjára s az unitárius papi névnek tisztességet szerzett, amidőn a községnek három más keresztény felekezetü pap mellett is legtekintélyesebb vezető emberévé lett, akinek községi és szövetkezeti ügyekben nem egyszer döntő szava volt.

Egyházias buzgóságának javára irhatjuk egyebek mellett azt is, hogy mindkét fia az élethivatás megválasztásában az apának nyomdokába lépett s igy történhetett az a szerencsésnek mondható alakulás, hogy a kibucsuzó apa helyét a fi foglalta el.

Áldás legyen az apa emlékén s a fiu munkáján!

Ürmösi Károly.

Várfalvi Kádár József
1849—1939.

Az unitárius egyházat ujabb nagy veszteség érte. Február hó 12-én Várfalvi *Kádár József* ny. polgári iskolai igazgató, történetiró, az E. I. Társaság tb. tagja, az egyházi főtanácsunknak, az U. I. Társaságnak stb. tagja dézsi visszavonultságában, életének 90-ik, boldog házasságának 47-ik évében csendesen elhunyt. Vele három külömböző korszak jelent meg a történelemben. Élete tehát gazdag volt lelki élményekben. Mint nevelő, munkásságával beleirta nevét tanitványainak lelkébe. Lelkének gazdag kincseit, mint a magvető a magot, elhintette az ifju lelkekbe, hogy azáltal épitse a földön Isten országát, az egyéni és társadalmi boldogságot. Mint történetiró felkutatta és egy hatalmas kötetben kiadta Szolnok-Doboka vármegye történetét. Ez a történet minket unitárius szempontból is nagyon érdekel. A XVII. század zivataros korszakában a háborus dulások és nyomában fellépett pestis és más betegségek mintegy 30 egyházközségünket semmisitette meg. A sok és tárgyilagos kutatás alapján összegyüjtött tényekből fájdalommal, könnyhullatással állapitjuk meg a hitfeleinknek vesztét. Most a krónikás követte azokat, akik rég eltávoztak. Eddigelé ő egyike volt azoknak, akik Dézsen az unitárius vallásnak lámpását lelkük megszentelt olajával táplálták. A dézsi egyházközségünket a Básta dulásai a XVII. század elején megsemmisitették. Azóta e városban csak egyesek lelkében élt az unitárius hit, az egyházközséget nem sikerült visszaállitani. Most Kádár József is elköltözött ebből a világból s vele ismét eltünik közülünk a régi idők egy jeles tanuja. Az elköltözött jeles unitáriusok ismét többen

vannak a Mennyei Atya birodalmában. Mi pedig hálával gondolunk a Mindenhatóra egy hosszu és termékeny élet jeles adományáért s az elhunytnak emlékét szivünkbe zárjuk.

Székelykocsárdi
Hadházy Jenő
1915—1939.

I. Péter 1. r. 24—25. v.

24. Minden test olyan, mint a fű és az embernek minden dicsősége olyan, mint a fű virága. Megszárad a fű és virága elhull;
25. De az Úr beszéde megmarad örökké.

Az emberi léleknek nincsen magasabb tudománya, mint megérezni Isten közelségét akkor is, amikor, ugy gondoljuk, hogy megfeledkezett rólunk;

hogy megérezzük az ő szeretetét akkor is, amikor ugy hisszük, hogy elfordult tőlünk;

hogy leborulva tudjunk imádkozni akkor is, amikor reánk nehezedik az ő keze és legyen erőnk elmondani alázatos szivvel, zugolódás nélkül, a lélek legmélyebb hitéből fakadó, egyedül megnyugtató imádságot:

Atyánk legyen meg a Te akaratod...

Hogy higyjük el, hogy a tudat és az elmulás közepette is van valami, ami időn és téren kivülálló, örökkévaló, amit az enyészet rideg szele meg nem érinthet, hogy mondhassuk el az apostollal:

Az Úr beszéde megmarad örökké.

Talán sehol sem döbbent meg annyira az elmulás, a halál kérlelhetetlen ridegsége, mint amikor egy fiatal élet megszünése alkalmával kell végső tisztességet tennünk.

Mindennél szomorubb és leverőbb az elmulás gondolata, ha a jövendőt kell eltemetnünk.

Te kedves ifju barátunk, s te 28 éveddel a jövendőt képviselted a mi szemünkben már fiatal korodnál fogva is. De azt képviselted tehetségeddel és felkészültségeddel.

Tudjuk, hogy a mi mai nehéz helyzetünkben egy kisebbségi ifjunak nagy munkát kell végezni, hogy valamire mehessen.

Sokat kell küzdenie, sokat törődnie, sokszor anyagi gondokkal is megterhelten nélkülöznie, hogy elvégezhesse a reábizottakat, hogy felkészülhessen odáig, amikor ugy tudja helyét állani.

Te ezt a munkát elvégezted; már igéret voltál sokak számára s amikor élvezhetted volna szorgalmad gyümölcsét, kiesett kezedből az élet zászlója.

Ki hitte volna, amikor rokonszenves, mindig mosolygó arcodat láttuk, hogy ilyen közel van hozzád a halál végzete.

Nehéz elgondolni mindazt s még nehezebb bele is nyugodni

különösen az édes anyának, testvéreidnek, a hozzád közel állóknak, de valamennyiünknek.

Megszárad a fű és elhull virága:
De az Úr beszéde megmarad örökké.
Örökké megmaradnak a lélek halhatatlan értékei.
Megmarad a siron tul is a lélek szépsége és nemessége.
És el nem mulik soha a szeretet, amely mindent hiszen,
mindent remél s el nem fogy soha.

Ezek szolgáljanak vigasztalásul a mai szomoru alkalommal a megszomorodott édesanyának, a testvéreknek és mindnyájunknak, akik téged szerettünk:

Jöjjetek imádkozzunk.

Dr. Varga Béla, püspök.

Németh Albertné
szül. Iokodi Sándor Emma

élete 68-ik, boldog házassága 45-ik évében február 7-én Segesváron elhunyt. Egy nemes érzésü és fennkölt gondolkozásu nő volt, aki unitárius lelkészi családból származott s egész életén végigkisérte a nemes egyszerüséggel párosult vallásos buzgóság. Mint családanyát és mint odaadó hüséges feleséget, egyaránt példányképül lehet állitani, akiben a legszebb családi erények a társadalom szolgálatával ritka összhangban voltak. Holttestét Segesvárról Székelyudvarhelyre szállitották, hol február 10-én a családi sirkertbe helyezték el. Nyugalma legyen csendes. Emléke áldott.

Február utolsó napján.

Február utolsó napján,
csalogató nap mosolyban,
üzeni Isten a földre,
hogy a tavasz már közel van...

Felhőtelen végtelenség,
nyilik meg előttem kéken...
az istenség leheletét
ennyire még nem éreztem!

Jön a tavasz!... Isten üzen,
csalogató napmosolyban...
És az örömüzenetben
Az én lelkem is megcsillan.

Kénosi N. Ferenc.

TŰZHELY MELLETT

Ahogy a falu és a város nézik egymást.

Borzasztó a városi ember élete! Mennyi gondot okoz a megélhetés s mennyi álmatlan éjszakát kell eltöltenie, mig valami csoda következtében annyi pénzt tehet félre, hogy valamiképpen uj cipőt vehet vagy uj ruhát csináltathat. De azt sem egyszerre, hanem csak amolyan olimpiai beosztással, négy évenként s a legjobb esetben is csak ugy, hogy egyik ciklusban cipőt, a másikban ruhát vagy valami égetően szükséges egyebet. S ha már a ruházkodás ilyen pászmásan történik, bár az asztala volna rendesen és élvezhetően megteritve! Nem teritők, kelimek, csipkék, futók, tarka kézimunkák és diszes vázák tekintetében, mert e szemnek kedves művészi darabok rendszerint ott találhatók; hanem, hogy enni való is legyen rajta, egy kis paprikás szalonna frissen sült cipóval, házi pácolt sonkaszeletek, egy kis szárnyas: csirke, ruca, libasült, friss kerti vetemények s néhány gyümölcs: óriás kerti szamóca, cseresznye, korai ringló, vagy csak egyszerü nyári vajalma.

Hát borzasztó a városi ember élete! Persze ezek falun mind megtalálhatók s ráadásul még az az áldott jó friss levegő, amivel már magában véve is meglehetne élni!

Körülbelül igy fogalmazhatók meg azok a gondolatok, amelyek nem egy városi embernek fejében fordulnak meg s amelyek megfordultak bizony Szécsi tiszteletes ur fejében is, aki egy sok keserüséget s kevés jövedelmet hozó városi eklézsiának volt lelkipásztora.

Szécsi tiszteletes ur, miután a városi élet gyönyöreivel szinültig megtelt s az évek és a gondok nagyon összekeveredtek az adóssággal papi tarsolyában, elhatározta, hogy a lüktető és ragyogó városi életet felcseréli a falu csendjével. Püspökéhez irt levelében, miután meggyőzően kifejtette, hogy a gazdasági, valamint erkölcsi kulturának irányvonala ma a falu felé vezet, találóan és kifejezően ezt irta: „szeretnék szántani, hat ökröt hajtani!“ A püspök ur elértette az óhajtást s az első kinálkozó alkalmat megragadva, Szécsit kinevezte egy falusi gyülekezet lelkészévé. Éppen azon a napon, mikor kinevezését megkapta s boldogan sietett, hogy városi adósságait elrendezze, találkozott egy falun élő, régi jó barátjával. Mi sem természetesebb, minthogy szóba került a falura költözés is. A falun élő jóbarát, mikor hallotta Szécsi elhatározását, leplezetlen indulattal kiáltott fel:

— Mit?... Ti falura akartok költözni?!... Megbolondultatok!? Éppen most, amikor minden élőlény városra igyekszik... Hát tudjátok ti, hogy mit tesztek!?... Hogy mit jelent falun élni?...

Szécsi kissé megszeppent, de nem hagyta magát.

— Hogyne tudnók!... De tudod te, mit jelent városon élni!?

— Tudom. Kényelmet, uri, gondtalan életet.

— Már akinek azt, de nekünk biztosan nem! — védekezett Szécsi.

— Nektek is van villanyvilágitásotok, ti is járdán sétáltok, ha kimentek az utcára, nektek is szól a tér-zene, az üzletekben azt vehettek, amit éppen akartok...

— Csak éppen legyen mivel! — vágott közbe Szécsi.

— És azt hiszed, hogy a falu határa csupa pénzültetvénnyel van tele, hogy az udvarunkon krajcárfákról potyog a pénz s reggelenként csak összeseperjük, mint a faleveleket!? Hja barátom, a falusi embernek izzadni és kinlódni kell mindenért, amit a városi ember könnyedén megszerezhet. Tudod, miért jöttem én most a városba? Ezért, barátom, látod? — Egy kis üveget huzott elé zsebéből. — Ezért kellett fél napon át szekereznem, az egész nem ér meg egy ribanc malacot, de ha nincs patika, nincs orvos, nincs vasut, nincs villany... — és haragos szóáradatban ostorozta a Szécsi előtt oly gyönyörü szinekben tündöklő falut.

Szécsi, aki gondolatban már visszavonhatatlanul eljegyezte magát a faluval, a javithatatlan ember egykedvüségével hallgatta barátja érveléseit, hogy minden városi ember naiv és ideálista, amikor a falura gondol és sejtelme sincs arról, mennyi csirkét hord el az ülü, amig egy-két tojó tyuk karicsálhat az udvaron, mennyi sertés hull el, amig egy kis szalonnához, zsirhoz juthat az ember, mennyi takarmányt kell feletetni, amig egy kis tej, meg vaj kerül az asztalra s amig a buzából kenyér lesz, mennyi verejték hull a határokon. Mert a falun élő ember meg kell, hogy fogja a kapának, kaszának, villának s más szerszámnak a nyelét, ha meg akar élni. Különben elkoptathatja a lábát, amig egy kis ennivalóhoz jut s akkor is csak drága pénzen, mert ha egyszer nadrágba mert bujni, akkor pénz is legyen a zsebben s fizesse meg, amiért a földmüves ember oly keservesen veritékezett.

Szécsi öntudatosan és fölényesen mosolygott, mert látta, hogy a falusi jóbarát elővesszi duzzadt pénztárcáját s a beszélgetés alatt elfogyasztott italokat, könnyed uri mozdulattal fizet ki a pincérnek. Hányszor szeretett volna ő is ülni a kávéház terraszán, fizetőképes állapotban. De hányszor kellett megjátszott fölénnyel elsétálni előtte, mert éppen most nem ér rá s különben is érzékeny a huzatra. Most azért mosolygott, mert arra gondolt, hogy talán egy év mulva ő is igy fog fizetni.

Mikor elbucsuzott a jó barát is elmosolyodott:

— Különben sok szerencsét a faluhoz! Nem akartam a kedvedet rontani, de emlékezz majd azokra, amiket elmondtam. Azután — tette hozzá nevetve — vigyázz, nehogy ugy járj, mint a szélvizi pap!

— Hát az hogy járt?

— Az a disznótenyésztéssel foglalkozott éveken keresztül s a báznai fajjal szép eredményeket is ért el. Annyira lelkesedett a báznai fajért, hogy amikor egy papi gyülésen valami egyháztörténelmi

előadást kellett tartania, a bázeli zsinat helyett következetesen mindig báznai zsinatot mondott. Előadás után kollegái mosolyogva figyelmeztették a tévedésért, de ő sértett önérzettel állitotta, hogy az a zsinat csak báznai lehetett. Akkor megmutatták neki a történelemkönyvet, hogy saját szemeivel lássa a nyomtatott betüket. Arra azt mondta, hogy az bizonyára sajtóhiba.

Három év eltelt, mikor ujra találkozott a két jóbarát.

Szécsi azalatt végigkisérletezte a falura került városi ember sorsának végzetszerüen ismétlődő utjait. Magára öltötte a falusi ember egészséges, de panaszos arcát, a jó tartós anyagból készült ruhákat s összegyüjtögetett pénzével zsebében, arra a kérdésre, hogy: „hogy vagytok falun?“ már beidegzett hangnemben válaszolt:

— Köszönöm. Tengődünk. Vesződünk. Sok munka, semmi haszon. Te, hogy én a mult héten mennyit jártam, hogy azt a két kis koszos malacot, amit valahogy felnevelhettünk, eladjam; hogy mit kellett fuvar után szaladnom, hogy ide bedöcöghessek, hát az hihetetlen. Igazad van, pajtás, nem hittem neked, de most látom, hogy igazad van, keserves, nehéz élet a falusi élet.

Szécsi barátja tiltakozva emelte fel kezét, majd lassan, elmerengő tekintettel szólt:

— Tévedsz. Én szépnek látom és imádom a falut. Milyen tiszta, üde ott a levegő. Milyen bájosak a nagy gyümölcsösök, a kerti veteményesek, a nagy szabad mezők, a rejtélyesen hallgató erdők. Milyen nyugodt és csendes a falu. Ahogy végig huznak alkonyatkor a hófehérszárnyu libák a faluvégi pázsit szélén, a patak fölött s ahogy a szántóból hazafelé jönnek az igás ökrök a domboldalon... Te! Bizonyisten fáj, hogy városra költöztem!

Szécsi megütődött:

— Ti városon laktok!?

— Igen. Már közel két éve!

A falunak és városnak e találkozásában is igazolást nyert az esztétikai itélet, hogy megfelelő távlat nélkül csak értelmetlen és élvezhetetlen foltok a leggyönyörübb képen is a müvész ecsetvonásai.

Fekete Lajos.

Az ész erő, s igy az ész boldogság.

A véletlen, mely igen sokban látszik legelső rugó s inditó oknak lenni, — ugy áll az emberi főhöz, mint a földben lévő arany a bányászhoz, vagy hogy többet mondjak, az országuton fekvő gyürü az utazóhoz; kiásó vagy felvevő nélkül egyik sem ér semmit: az arany föld gyomrában marad örökké, a gyűrű sárba tipratik.

A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma. — *Széchenyi.*

* * *

Nem minden helyes, mit az ész komoly okkal igazgat:
A sziv ügyét csak sziv érti, s nem érti balul. *Czuczor.*

Szent-Iványi Sándor teológiai akadémiai tanár eltávozása. *Szent-Iványi Sándor* teológiai akadémiai tanár mindnyájunk nagy sajnálatára, 1939 év január hó 1-én lemondott teológiai tanári állásáról és Budapesten helyezkedett el, ahol az oly korán meghalt Dr. Iván László helyébe hitoktató lelkésznek választották meg. Szent-Iványi Sándor Kolozsváron kiváló munkakört töltött be. 1926-tól 1935-ig az egyik lelkész teendőit, 1927 szeptemberétől kezdve a Dávid Ferenc Egylet titkári teendőit, majd az „Unitárius Közlöny" szerkesztői tisztét teljesitette 1935 áprilisáig. Ügyvezetője volt az Iratterjesztőnek egészen eltávozásáig. Több jeles munkának a szerzője és forditója. Eltávozását rendkivül sajnáljuk. Csak az vigasztal, hogy Budapesten is, az unitárius missziónak ezen a területén, az ott levő jeles munkások mellett is jó erőkre és buzgó lelkekre szükség van. Szivből kivánjuk, hogy az uj munkamezőn kisérje munkásságát siker és Istennek mindennemü áldása. — Az E. K. Tanács a megüresedett állás helyettesitésével Benczédi Pál vallástanárt bizta meg. Az állást a Főtanács fogja betölteni.

Helyreigazitás. Dr. Elekes Domokos főgondnok urtól a következő levelet vettük: *„Kedves barátom!* Az „Unitárius Közlöny" januárban megjelent száma csak nemrég jutott a kezembe s abból olvasom, hogy az általam bejelentett 100.000 lejes alapitványról a lapban egy pár sorban megemlékezés történt. Azonban e pár soros hiradásban nem történt utalás arra, hogy ezen 100.000 lejes alapitvány nem a saját befizetésem, hanem az intézet barátainak és általam megkeresett egyéneknek nagylelkü adományából gyüjtetett össze, miként ez a körülmény az intézethez is beterjesztetett és az E. K. Tanács által is jóváhagyott alapitólevélben le is szögeztetett. A lapban történt megemlékezés azonban e 100.000 lejt, mint saját adományomat tünteti fel. Jóllehet, hogy az intézet szempontjából közömbös az, hogy ki tette ezen 100.000 lejes alapitványt, hanem az a fontos, hogy ez megvan, mégis, mert nekem ez alapitvány körül csupán annyi részem van, hogy itteni főgimnáziumunk anyagi helyzetére gondolva, nem kis fáradsággal, személyes levelezéssel és érintkezéssel gyüjthettem össze ezen összeget; mégis, nem szeretném, hogyha ezen téves, illetve hiányos pár sorbani megemlékezés félreértésekre adhatna alkalmat s külö-

nösen, ha helyesbités nem történik, némelyeknél az az érzés váltódnék ki, hogy e pár sorbani megemlékezés a lap olvasói előtt félrevezetést céloz s olyan beállitást, mintha nekem ezen egyébként kedves megemlékezéshez és e hiányos hiradáshoz valami közöm lenne s ha ez nem történik meg, mindjárt meggyanusitásnak lehetek kitéve. Éppen azért arra kérlek, hogy a 100.000 lejes alapitványra vonalkozó januári hiradást helyesbitsed a lap legközelebb megjelenő számában olyan értelemben, hogy e 100.000 lejes alapitvány általam csak bejelentetett, mert azt én gyüjtöttem össze ezen célra adakozó jóltevőktől. Szivességedet ez irányban hálásan megköszönve, vagyok irántad stb. *Dr. Elekes Domokos*, egyházi főgondnok.

Uj lelkész Nagyszebenben. A Főt. püspök ur a nagyszebeni hivek egyhangu kérésére Gálfi Elek, eddigi tordai segédlelkészt nagyszebeni rendes lelkésznek nevezte ki. Gálfi Elek Angliában, Manchesterben két évig mélyitette teológiai tanulmányait. Munkáját siker és Isten áldása kisérje.

A vargyasi beköszöntő. Február hó 5-én volt Vargyason Kádár Lajos volt nagyszebeni lelkésznek a beköszöntője bensőséges, meleg ünnepély közepette. A lelkészi beköszöntő és beiktató ünnepélyen az akkor betegeskedő Bálint Ödön esperest Vári Domokos köri jegyző képviselte, aki komoly, tartalmas, mély gondolatokkal teljes beszédben teljesitette a beiktató esperes feladatát. A beiktatott lelkész tartalmas beszédben tett tanubizonyságot hivatása iránt való lelkesedéséről és szeretetéről. Reméljük, hogy Kádár Lajos vargyasi lelkészsége az egyházközség épülésére fog szolgálni. Kivánjuk, hogy az ifju lelkészt kisérje uj állomáshelyén is Isten gondviselése, a hivek állandó bizalma és szeretete.

Esküvő. *Gyöngyössy Judith* és *Bede Emil* recsenyédi unitárius lelkész 1939 február 12-én tartották esküvőjüket Székelykereszturon. Az ifju párnak megelégedést, örömöt, szerencsét és sikert kivánunk egy hosszu, boldog életen át.

Alapitványok. *Özv. Benedek Józsefné*, született *Soós Mária* homoródujfalvi lakós a homoródujfalvi egyházközség céljaira 2000 lei alapitványt tett. — *A homoródujfalvi hívek* Dobai István oly korán elhunyt kiváló lelkész emlékére 2130 lei alapitványt tettek. A jókedvü adakozókat szereti az Úr! Isten áldása legyen az adományozókon.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet február hó 23-án kiállitást rendezett a mezőgazdasági terményekből. Örömmel olvassuk, hogy a kiállitáson unitárius birtokosok nemcsak szerepeltek, hanem aranyérmet is nyertek. Ilyen kitüntetésben részesült a székelykereszturi Téli Gazdasági Iskola, Dr. Szent-Iványi Gábor szentiványlaborfalvi földbirtokos, háromszékköri felügyelőgondnok, Dr. Gyergyay Árpád főiskolai felügyelőgondnok, az európai-hirü sebész orvos-tanár, Gyarmathy Lajos ujszékelyi földbirtokos, egyházi tanácsos, Tanka Béla kövendi birtokos, Bereczky Dániel bihari egyházközségi gondnok. Örömmel jegyezzük fel a kitüntetésben ré-

szesült unitáriusok neveit, mert ez is azt bizonyitja, hogy az unitáriusok minden téren a komoly haladás utján vannak. Ma a gazdasági téren való haladás jövőnk biztositásának egyik komoly eszköze.

A baróti unitárius templom épitésére a következő egyházközségek küldték el az 1938 évi karácsonyi perselypénzt: Udvarhely 100 L; N.-Sármás, mezőségi szórványközpont 240 L; Magyar-Szovát 162 L; Brassó 1000 L; Székely-Derzs 300 L; Bölön 256 L; Bucureşti 150 L; Erzsébetváros leányegyházközség 60 L. A fenti egyházközségeknek külön-külön hálás köszönetet mond és kéri a többi testvéregyház vezetőségét is, hogy szivesskedjenek a karácsonyi perselypénzt elküldeni. *A baróti unitárius egyházközség vezetősége.*

Helyreigazitás. Ez uton közöljük, hogy az 1938 juniusi számból, ahol a különböző unitárius egyházközségekből begyült adományokról számoltunk be és véletlenül kimaradt, hogy az ürmösi unitárius egyházközség hivei 3156 Leuval járultak a baróti templom épitéséhez. *A baróti unitárius egyházközség vezetősége.*

A baróti unitárius Nőszövetség nagy sikerrel adta elő 1938 dec. 26-án, a baróti erdőbirtokosság kulturházában, zsufolt nézőközönség előtt László Miklós „Illatszertár" c. 3 felvonásos vigjátékát. Az előadás tiszta jövedelmét, mintegy 5000 Leut a Nőszövetség a baróti templom alapra adományozta.

A baróti unitárius egyházközség 1939 január 15-én tartott egyházközségi közgyülése kimondotta határozatilag Késmárky Miklós lelkész javaslatára, hogy megalakitja a baróti unitárius egyház pátronátusságát. A határozat alapján a baróti egyházközség pátronusainak tekintendők mindazok, akik az épülendő baróti templomra legalább 1000 L-t adnak vagy eddigi adományaikat kiegészitik 1000 L-re. A pátronusok nevei az épülendő templom portikusának falára elhelyezendő emléktáblán lesznek megörökitve. Minden ujesztendőben neveik fel lesznek olvasva. A baróti egyházközség vezetője kéri mindazokat, akik pátronusságot akarnak vállalni, sziveskedjenek adományaikat Oficiul Bisericesc Unitarian *Baraolt.* Jud. Treiscaune cimre küldeni. Ennek a határozatnak alapján az eddigi adományozások alapján már pátronusi cimet nyertek Dr. Ferenczy Géza (5000 L), Báró Daniel Ferenc (1000 L) és mindazok az egyházközségek, amelyek 1000 Leien felül adományoztak. *Késmárky Miklós,* lelkész.

A konfirmáció-emlék a mult évben kifogyott. Az egylet választmánya megtette a lépéseket, hogy kellő időre ujra kinyomassék. A konfirmációi-emlék a szükségesnek mutatkozó átdolgozással közelebbről meg fog jelenni. Ára kötve 5 lei lesz. Megrendelhető az Unitárius Közlöny kiadóhivatalánál. Kérjük a megrendelést idejében eszközölni, hogy a szétküldésről kellő időben gondoskodhassunk. Az Unitárius Közlöny kiadóhivatalában még a következő művek rendelhetők meg: 1. *Erkölcsi szabályok* (Jókor kelj fel... kezdetü). Ára 1 lei. — 2. Dr. Kiss Elek: *Ahikár his-*

toriája. Ára 10 lei. — 3. *A keresztény vallás elemei kérdesekben és feleletekben az unitáriusok értelme szerint.* Channing. Kriza kátéja. Ára 5 lei. — *Ürmösi Károlyné emléke.* Ára 5 lei. — 5. Benczédi Pál: A Dávid Ferenc egylet története. Ára 20 lei.

Müsoros estély. A D. F. Unitárius Nőkszövetsége az Unitárius Leányotthon közreműködésével február hó 18-án d. u. 6 órai kezdettel tánccal egybekötött jótékonycélu müsoros délutánt rendezett a Nőegylet termében. A müsoros estélyen többen közreműködtek, kiknek neveit helyszüke miatt nem emlitjük meg, csupán P. Szentmártoni Kálmánné művészi zongorajátékát emeljük ki, mely valóban nyeresége volt az estélynek. Az estély megrendezése a Nőkszövetsége ismert ügybuzgóságának és önzetlen tevékenységének egyik bizonysága a sok közül.

Székelykereszturi Nőegylet estélye. Sokáig felejthetetlen és kellemes estét szerzett február 6-án a székelykereszturi unitárius Nőegylet. Ez alkalommal rendezte meg a szokásos évi táncmulatságát szinielőadással egybekötve. Keresztur előkelő társadalmának műkedvelői sok jóakarattal és nemes igyekezettel, sok jelenetben hivatásos szinészi rutinnal hozták szinpadra Fodor László 3 felvonásos kedves és bájos szinmüvét az Érettségit. A szereplők tehetségük és igyekezetük legjavát nyujtották. A közönség pedig mindvégig lelkesen tapsolt játékuknak. Az előadás oly osztatlan tetszést váltott ki, hogy meg kellett ismételni az előadást február 8-án is. A darab sikere Szőke Gábor rendezői tehetségét dicséri. Az estély sikere és kellemes hangulata pedig a Nőegylet fáradhatatlan vezetőinek élükön a Nagytiszteletü Ütő Lajosné esperesné asszonynak és Ütő Lajos esperes urnak az érdeme. Illesse őket és a darab szereplőit hála és köszönet.

A toroczkói D. F. Nőszövetsége, Ifjusági Egylete és Olvasó Köre február hó 19-én nagyszabásu müsoros estélyt rendezett. A három egyesület Szigethy József: „Csizmadia, mint kisértet" cimü 3 felvonásos népszinmüvét adta elő. Bevezetésképpen énekelt az Ifjusági Egylet Dalárdája, befejezésül pedig az Olvasó Kör és Nőegylet Vegyeskara nagy sikerrel adott elő népdalegyveleget. A közönség nagy érdeklődéssel várta a rövid két hét alatt betanult darabok előadásának eredményét és a legmesszebbmenő elismerését nyilvánitotta a derék szereplőkkel szemben. Ugy az erkölcsi, mint az anyagi siker szép volt. A betanitást Benczédi Domokos lelkész és Szász Ernő énekvezér végezték. Itt emlitjük meg, hogy megelőző csütörtökön a Nőkszövetsége jól sikerült teadélutánt rendezett. Az egyletek lelkes tagjaiban nagy a remény, hogy a szép megkezdett munka tovább fog folytatódni. *Jelenvolt.*

Aranyosgyéres ünnepélye. Egy kedves és megható karácsonyfaünnepély zajlott le Aranyosgyéresen 1938 december 22-én. Ez alkalommal sem mulasztotta el a helybeli Nőszövetség az unitárius gyermekek megajándékozását. Karácsonyfa hiányában ez alkalommal csak szeretetcsomagot tudott a gyermekeknek juttatni. Az ünnepélyt a ref. iskola egyik termében tartottuk, hol a gyere-

keken kivül több szülő és érdeklődő is részt vett. Gyülekezeti ének után lelkész mondott a gyermeklelkeket felemelő buzgó imádságot. Azután az iskolába járó gyermekek szavaltak karácsonyi verseket és énekeltek több egyházi éneket. Majd Kiss Bálintné nőszöv. tag osztotta szét a szeretetcsomagokat. Végül lelkész mondott bezáró beszédet és megköszönte az adományokat a gyermekek nevében a Nőszövetségnek. *Sz. G.*

Uj doktor. Örömmel értesültünk, hogy Vári Albert hitbeli afiát 1938 december hó 18-án a kolozsvári egyetemen a jogtudományok doktorává avatták. Az ifju doktornak sok szerencsét és sikert kivánunk.

Torockói lelkes egyházközségünk közmüvelődési ház épitését vette tervbe. A tervek és rajzok már elkészültek, a nyáron az épités is meg lesz. Meg van a remény, hogy az ősszel már a kulturmunka az uj épületben fog folytatódni, mert Torockó nem most kezdi a közmüvelődés munkáját, hanem csak folytatja. Aranyosvidéken tehát egy uj kulturház sorakozik a többiekhez.

Nagyszebeni beiktató. Lapunk más helyén hirt adtunk arról, hogy a Püspök ur Nagyszebenbe Gálfi Elek eddigi tordai segédlelkészt nevezte ki lelkésznek. Magán uton értesültünk, hogy február hó 12-én a beiktatás ünnepies keretek között megtörtént.

Értesités. Tisztelettel értesitem mindazokat a lelkész urakat, kik egyházközségük Unitárius Szószéknél fennálló hátralékos tartozása ügyében felhivást küldöttem, hogy, akik megkeresésemre válaszoltak, azoknak a hátrálék törlesztésére és lefizetésére megtett ajánlatuk az irányadó. Akik pedig sem törlesztési tervet nem küldöttek, sem nem fizettek, azok mély hallgatását ugy tekintem, mint beleegyezést abba, hogy az egyházközség hátraléka a lelkész kongruájából részletekben levonassék. A levonás havi 50 leus részletekben történik s minden részlettörlésről nyugta lesz küldve a szerkesztőség által a lelkész urakhoz az egyházközséggel leendő elszámolásra. *Sigmond József*, szerkesztő.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági dijait rendezte. Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Aranylakodalom. Meghitt, boldog családi körben ülte meg házasságának 50 éves évfordulóját *Fekete József* nyugalmazott iszlói lelkész nejével *Somay Ilondval.* A pátriárka lelkész az elvégzett munka boldog örömével gyönyörködött népes családjának ünnepszentelésében, 2 fiu, 6 leánygyermek, 9 fiu, 3 leányunoka jó kivánsága, igaz szeretete kért Istentől még számos évet az örömünnepet szentelő párnak. Dr. Fekete Gyula marosi egyház-

körünk kiváló jogásza édes apját, Szász János, néhai Szász András lelkész fia, a vadadi egyházközség buzgó presbitere apósát üdvözölték e boldog örömünnep alkalmával. A közelről és távolról jövő jókivánságokhoz mi is még számos, boldog évet kivánunk az aranylakodalmat ült párnak. *L.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1938 október 22-től 1939 február 15-ig *tagsági dijat fizettek:* Balogh Árpádné, Szenkovits Béláné Lona de sus, Szenkovits Endréné Săvădislau, Szilágyi Béláné, Balogh Gyuláné Gilău, Sänger Aladárné Cluj, Dr. Czettel Lajos, Pataki Béla, Veres Ferenc Arad, Gyulay Ilona, Ifj. Bartha Lajos, Bihari Sándor Aita-Mare 1939-re, Dr. Borbély Béla Turda, Br. Kemény Gizella Cămăraş 1938-ra, Nagy Béla Sighişoara 1934—35-re (100 Lei), Id. Bartha Lajos Aita-Mare 1936—1939-re, Gazdag Miklós, Id. Kerekes István 1938—1939-re, Péterfi Dénes 1936—1938-ra, Dr. Gündisch Mihályné Cluj 1938—39-re, Pál István 1937—38-ra, Gombos Jenő 1938-ra, Dr. Kiss Jenő Sânmiclaus-Mare, Unitárius Egyházközség Şáros, Patakfalvi Zsigmond Cluj 1938-ra, Nagy Domokos Roşia 1937—38-ra (100 lei), Stanciu Jánosné Tg-Mureş, Pásztorné Rostás Róza Turda, Bardócz Béla Ticoşul-Nou 1939-re, Szoboszlai Árpád Cioc 1938-ra, Lőrinczy Zsigmond Tg-Mureş 1938—39-re, Palatka Lőrincné Simeria 1938—39-re, Lengyel Ferencné 1939-re, Fazakas Istvánné 1938-ra, Weress László, Kállay Kálmánné Cluj 1939-re, Zalányi Sámuel, Borbély N. Miklós Turda 1937—39-re, László Zsigmond Cecheşti 1939-re, Özv. Wolf Józsefné, Zsigmond Elemérné Praid 1938-ra, Pokhé Jánosné Belini, Nagy József tanitó Cluj, Gál Lajos Teiuş 1939-re, Özv. Graef Antalné Cluj, Gálffy Ferencné Firtănuş 1938-ra, Dr. Gálffy Zoltán Sângeorgiul de Pădure 1934—36-ra, Incze Böske Acaţari, Özv. Szénássy Istvánné Dej 1939-re, Buzogány Elek Târgu-Mureş 1938-ra, Bedőházy Gábor Petriceni 1930—1934-re. — *Előfizetési dijat fizettek:* Biró Irénke és Györke Dénes Bistriţa 1937-re, Botár Miklós Rimetea 1934—1937-re, Lázár Miklós 1932—1937-re, Székely Annuska, Kriza Annuska, Simon Irénke, Király Ferenc vállalkozó, Király Ferenc, Pál István 1939-re, Covrig Béláné Bungard 1938-ra, Ferenczy Gábor Bucureşti 1936-ra, Biró Izsák Arad, Demeter Kálmán, Özv. Macskássy Sándorné, Nagy Józsefné, Ürmösi Árpád, 1939-re, Albert Ferenc Corund 1937—1938-ra, Csala Ferenc, Jakab Ferenc, Molnár Dénes, Rácz Ferenc, Timár Mózes, Unitárius Egyházközség Martinuş 1937—38-ra, Farkas Józsefné, Jobb Dénes, Ifj. László Mózes, Pál Lajos, Szász Domokos, Özv. Szász Istvánné 1938-ra, Benedek András, Id. Benedek Gyula, Vajda Sándor Aita-Mare 1938—39-re, Id. Ferencz Lajos, Péterfi Dénes, Özv. Péterfi Lőrincné, Darkó Gyula, Fekete Albert, Id. Simon Áron és Lőrincz István 1939-re, Pungucz Ágnes Colteşti, Visky Erzsébet Turda, Katona Márton Cluj, Györfy István Odorheiu, Molnár Julia, Nemes Mihály Band, Ádám Sándor Şopteriu, Fekete Samu Sânpetru de Câmpia 1938-ra, Czeglédi Sándorné Bod 1938—39-re, Márkos Juliska Sântionlunca, Raduly Jánosné

Tg-Săcuesc 1938-ra, Székely János Cluj 1939-re, Botár János Rimetea 1937—38-ra, Gálfalvi Ferencné, Ifj. Király Jánosné, Kovács Dénes, Miklósi Sándor, Vadadi Fülöp, Vörös Istvánné, Zsigmond István Miercurea-Niraj, Szabó Lajos Sântandrei, Maksai Erzsébet, Lurtz Rudolfné Rupea, Máthé Ferenc Török Varghiş, Rostás Margarita Turda, Kiss Károly Sf-Gheorghe, Kovács Jenő Câmpia-Turzii, Dalnoky Ilona, Szabó Annuska Sf-Gheorghe, Jánosi Ferencné Firtuşu, Ágoston Béláné, Gyerő Andrásné, Kocsis Sándorné, Nagy Mózesné, Nagy Mihályné, Szász András, Mihály János, Gyerő Józsefné Ormenis, Bálint Eszter, Ifj. Pálffy János Tarceşti, Oláh Márton, Albert Mihály Oradea 1939-re, Biró Lajos Bihoria 1937—38-ra, Soós Dávidné Varghiş, Unitárius Földmives Iskola I. G. Duca 1938-ra, Götz Béla Satulung 1935—1944-re, Kiss Irénke Valea-Crişului 1939—40-re, Szőke Istvánné Mociu 1938—39-re, Molnár István I. G. Duca 1939-re, Nagy Árpád, Nagy Ferenc Ormeniş 1938—39-re, Bereczky Lajos Roaua 1935—38-ra, Varga Zoltán Mediaş 1938—39-re, Ambrus Zsigmond, Deák Albert Cehetel 1938-ra. — *Alapitói dijban fizettek*: Ütő Béla Racoşul de jos 300 lei, Kádár Lajos Sibiu 200 lei, Pap M. Gábor és neje Sânpaul 1000 lei, Rostás Dénes Calnic 480 lei, Simén Dániel Lupeni 600 lei.

Cluj, 1939 február 15-én. *Gálffi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerk. üzenet. Több cikk s különösen költemény tárgyhalmaz miatt nem jelenhetett meg. Munkatársainkat kérjük, sziveskedjenek cikkeiket röviden irni meg. Három nyomtatott oldalnál nagy obb cikket nem közölhetünk. Versekből csak a vallásos jellegüeket közölhetjük.

1939. évi március havi vásárok. Március 1-én: Besztérce, Brulya, Bonyha, Daróc, Dicsőszentmárton, Lekenee, Marosludas, Resinár. **2-án:** Brád, Élesd, Medgyes, Zilah. **3-án:** Alsóvenice, Balavásár, Toldalag. **4-én:** Alamor, Farkasaszó. **5-én:** Dános, Szászsebes. **6-án:** Abrudbánya, Nagysink, Radnót. **7-én:** Lemnek, Margitta, Siklód. **8-án:** Dézs, Sepsiszentgyörgy. **9-én:** Kisselyk, Nagysomkut, Sóvárad, Sepsiszentgyörgy. **10-én:** Baráthely, Alkenyér, Nagyilonda. **11-én:** Ó-Sinka, Pálos. **12-én:** Almakerék, Harasztkerék, Elek, Kolozsvár, Marosvásárhely, Szentegyházasfalu. **13-án:** Felvinc, Székelykál (juhv. is), Monor. **14-én:** Bihardiószeg, Hadad, Szászváros. **15-én:** Alvinc, Kőrösbánya, Zám. **16-án:** Csikszentsimon, Koródszentmárton, Segesvár. **17-én:** Érmihályfalva, Fogaras, Homoród, Nagyvárad 17—24-ig. **18-án:** Bolkács, Bucsum. **19-én:** Csikszentdomokos, Egerbegy (Torda m.), Gyerőmonostor, Mártontelke, Miklóstelke, Nagyapold, Parajd. **20-án:** Nagyapold, Békés, Bonczhida, Felek (Szeben m.), Kissink, Komádi, Magyarlápos, Medgyes, Szászcsór, Szentágota. **21-én:** Egerbegy (Nagyk. m.), Erdőszentgyörgy, Kacza. **22-én:** Alsóárpás, Vajdaháza. **23-án:** Bögöz, Mezőrücs, Uzon. **24-én:** Békés (Bihar m.). **25-én:** Báránykut, Földvár, Iklód, Marosilye. **26.án:** Erzsébetváros, Királyhalma. **27-én:** Rionfalva, Zsombolya. **28-án:** Héjjasfalva. **29-én:** Mócs, Székelyhid. **30-án:** Ágostonfalva. **31-én:** Gyergyóalsódak, Topánfalva.

A Bucureşti-i unitárius egyházközség hirei.

A D. F. Egylet vezetőségének hálás köszönetet mondunk, hogy hireink leközlésével munkánk segitségére jött s lapunknak (rajtunk kivül fekvő okok miatti) meg nem jelenhetése nehézségét e támogatással kiküszöbölte. Egyben hálás köszönet azért is, hogy a részünkre megrendelt 250 példányt volt szives előállitási áron adni, ugy, hogy a lap tényleges költsége és az előfizetési ár közti különbözet missziónk javára fordittassék. Ezzel a támogatással hiveinket rendszeresen értesithetjük munkánkról s egyuttal az unitárius nagyközönség is figyelemmel kisérheti azt.

Bucureşti-i és általában regáti hiveinket, akik Lelkészi Hivatalunk bélyegzőjével ellátva kapják az „Unitárius Közlönyt", arra kérjük, hogy a lap előfizetési diját, évi 36 lejt sziveskedjenek Lelkészi Hivatalunknál befizetni. A lap elfogadása az előfizetők közé való belépést jelenti. Adományokat a lap megrendelt 250 példányszáma emelésére, hogy a lapot azoknak is megküldhessük, akik előfizetni nem tudnának, szeretettel kérünk. Nem csak egyházközségünknek, hanem az unitárius ügynek általában, nyujtunk segitséget, ha egyházi lapjainkat erősitjük. Eddig előfizetési dijat adtak: Bencze Klári 50 és Bartha István 50 lejt.

Konfirmációi előkészületeink 1938 december 1 óta kezdetüket vették. Összeirtunk eddig 16 konfirmándust. Akik eddig nem jelentkeztek, minél hamarabb jelentkezzenek Lelkészi Hivatalunkban: Bucureşti 2, Str. Basarabia 47. II.

Egyházközségünk közgyülését Február 19-re hivtuk össze. Amennyiben ez határozatképtelen volt, a gyülést március 12-én tartjuk meg a Ref. Elemi Iskola IV. o. tantermében (Str. Sf. Voevozi 50). Azért választottuk ezt a későbbi dátumot, hogy hiveink e lap utján arról tudomást szerezhessenek. A gyülést ugy a rendőrségen, mint a katonai hatóságnál bejelentettük. Gyülésünk fő tárgya lelkész mult évi jelentése, a mult évi pénztári számadás felülvizsgálása, a f. évi költségvetés elkészitése s a keblitanács és egyházközségi elöljáróság megujitása, valamint előterjesztések és inditványok.

Egyházi adót fizettek ebben az évben: 1938-ra: Csép István 500, Orbán Kálmán 250, Vass Gézáné (Focşani) 250, Pál Simon 500, Czupor Andor (Ochiuri) 600, Székely Miklósné 100, Dr. Vass Pál 200 lejt. 1939-re: Jankó József 50, Tompa Ferenc 600, özv. Bencze Andrásné 50, Rácz Gyula (Jan.—Márc.) 1500, Rosenzweig Viktor 500, Gyarmathi Imre 500, Lengyel Tiborné 1000, Halmai István (Cernăuţi) 1000, Daczó Márton 200 és Ajtay László (Câmpina) ($^1/_4$ év) 250 lejt.

Nők Szövetségünk bálja a lehető legszebb siker jegyében folyt le. Majdnem háromszáz jelenlevő megtöltötte a „Bucurester Turnverein“ hatalmas nagy termét. Illesse elismerés Nők Szövetségünk azon buzgó tagjait s azon ifjainkat, akik a siker érdekében oly megértő támogatást nyujtottak. A jegy előjegyzési iveken szép összegeket gyüjtöttek: Bartha Miklósné, Barbucz Mihályné, özv. Bencze Andrásné, Csernyánszky Ferencné, Fekete Józsefné, István Mihályné, Kovács Endréné, Németh Ernőné, Pál Simonné, Rohonyi Vilmosné, Sántha Ferencné, Udvary Lajosné és Varga Györgyné Nők Szöv. tagok, valamint Ébert Lajos és Márkos András, Ifjusági Egyletünk tagjai. Hiveink részéről a következő adakozások jegyeztettek fel: 50 lejt adtak: Bartha István és Székely Miklósné; 60 lejt adott L. M.; 80 lejt adott Földes Márton; 100 lejt adtak: Bartha András, Benczédy Sámuel, Csernyánszky Ferencné, Csép István, Ébert Lajos, Pakot Áron, Székely István, Varga Györgyné és Dr. Vass Pál; 120 lejt adott Tiboldy Mihály; 150 lejt adtak: Cherianné Andrásofszky Margó és Gagyi István; 200 lejt adtak: Barbucz Mihályné, István Mihály, Kálmán András, Kiss Sándor, Puksa Endre, Rohonyi Vilmosné és Udvary Lajosné; 500 lejt adott Pál Simon.

Védnökeinknek a legmelegebb elismerés hangján mondunk hálás köszönetet a megértő támogatásért. A felkért 157 védnökünk közül eddig (Febr. 19-ig) a következők voltak szivesek adományaikkal segitségünkre jönni: 40 lejt adott Fekete Benjamin; 50 lejt adtak: Balázs András esp., Geréb Dávid (Aiud), Lőrinczi István, Ütő Lajos esp.; 80 lejt adott Bálint Ödön esp., 100 lejt adtak: Barra Jenő, Bereczky Dániel, Bodor Ferenc, Boros György ig., Dr. Botár János, Dr. Elekes Domokos, Ébert András, Dr. Farkas Sándor, Dr. Fazakas János, Ferencz József (Teius), Dr. Ferenczy Géza, Fodor István, Dr. Gál Kelemen, Dr. Gálffy Zoltán, Gotthárd Áron, Keresztes Gyula bukaresti hivünk, Kovács Lajos esp., Dr. Küttel Lajosné, László István, Lőrinczi Zsigmond, Mátyus Gergely esp., S. Nagy László, Péterffy Albert, Dr. Szentiványi Gábor, Türkössy Sámuel, Dr. Vajda Ákos (Arad), Dr. Veress Ákos; 150 lejt adtak: Kiss Károly, Pálffy László; 200 lejt adtak: Balázs Zsigmond, Dr. Benke János, Czupor Andor ochiur-i hivünk, Dr. Fazakas Miklós, Dr. Gál Miklós, Gálfalvi Sámuel, Dr. Keresztes István, Dr. Lőrinczi István, Dr. Máthé István, Péter Lajos, Raffaj András, Szabó Ödön bukaresti hivünk, Dr. Szolga Ferencz, Dr. Tamás István, Tanka Károly; 250 lejt adott: Ajtay

László câmpinai hivünk; 300 lejt adtak: Ferenczy Gábor bukaresti hivünk, Jóos András; 500 lejt adtak: Bartha Miklós egyh. közs. főgondnok, Halmai István csernoviczi hivünk, László Domokos (Hreapan), Tompa Ferenc bukaresti és Rácz Gyula bukaresti hivünk. Tisztelettel kérjük többi védnökeinket is arra, hogy egyházközségünk költségvetése egyensulyba hozhatása érdekében adományaikkal segitségünkre jönni sziveskedjenek.

Lelkész kollegáim szives elnézését kérem, ha a védnöki felkérések megküldése által esetleg zavarba hoztam. Én a felkéréseket az egyházközségeknek cimeztem. Tudom, hogy a lelkészi fizetés csekély volta nem engedi a jótékonyság oly mérvü gyakorlását, amint azt mindannyian szeretnők. Én az egyházközségektől szerettem volna megértő támogatást nyerni 50—100 lejes adományok által, hiszen egyházközségeink legnagyobb része öt évig elfogadta egyházközségünk lapját anélkül, hogy azért egyetlen egyszer is ellenértékképpen legalább évi 50 lejt küldött volna. A küldött adományokért hálás köszönet. Vannak, akiknek adományát nem nyugtázhatom, mert az összegek nem számoltattak el. Kénosi U. E. Közs. 100, Szabédi U. E. Közs. 100, Torockói U. E. Közs. 100 lej, Nemes Dénes 100, Pataki András 300, Török Mihály 50 lej (ötödik rész), Járai U. E. Közs. 100 (évenkint rendesen).

Más adományok a bálra: Br. Petrichevich Horváth Arthur 200, Brassói Unitárius Nők Szöv. 200, Keresztúri Gazdasági Isk. növendékei 250, Keresztúri Népbank 100, Bukaresti Magyar Ev. Lutherán Egyh. község 200 lejt.

Ifjusági Körünk március hó 5-én és 19-én tartja legközelebbi összejövetelét, istentisztelet végeztével, a Ref. elemi IV. o. termében.

Dr. Vass Pál Ifjusági Körünk tagja közelebbről megszerezte a gyógyszerészeti doktorátust. A tehetséges és törekvő ifjunak a nyilvánosság előtt is gratulálunk.

Nők Szövetségünk március hóban 2-án, 16-án és 30-án d. u. tartja rendes összejöveteleit a Lelkészi Hivatalban (Str. Basarabia 47. II.)

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő: Benczédi Pál, Cluj, Colegiul Unitarian.

Tipografia „Pallas" könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuţa 3.